

Årsdag

TEMPELGÅRDEN I BUANG MANG. 31 december 2004.

KHAO LAK. 2 januari 2005.

NAMKEM. 5 januari 2005.

Dödens fält finns för alltid kvar

På lördag har det gått fem år sedan tsunamin slog stora delar av länderna kring Indiska oceanen i spillror. Hbl tittar tillbaka och minns Thailand, de fruktansvärda dagarna efter katastrofen men också livet som återvänt.

Hbl, 31 december 2004.

Tempelgården i Buang Mang: Hundratals och åter hundratals likpåsar fyller ett område så stort att man inte ens kan se var det tar slut. De är brunfläckiga av vätskorna som runnit ur de ruttnande kropparna. Mitt i dödsgården i en oförläpbar stark lukt av förruttnelse arbetar thailändarna, sida vid sida med internationella grupper, med att ta bilder och DNA av kropparna.

Bilderna på de döda hängs upp på tavlor ett stenkast från dödsgården. Invid en tavla, där man försökt samla ihop alla de döda barnens bilder, gråter en thailändsk kvinna tillsammans med andra föräldrar.

– Baby, baby, säger hon på den knappa engelska hon kan samtidigt som hon pekar mot de hundratals förvridna anletena av döda barn.

Det fruktansvärda galleriet ger ingen hjälp åt dem som försöker utreda

sina käras öden. De dödas ansikten är alltför förstörda.

Tempelgården i Buang Mang var bara ett av uppsamlingsställen dit många av de tusentals turister, som tidig morgon den 26 december vaknat upp till det som verkade bli en onaturligt tyst dag, fördes. Längs med vägarna samlades många fler av dem som aldrig hann undan de onaturligt kraftfulla vågarna.

I långa rader väntade de på att fö-

ras till tempelgårdarna som gjorts om till provisoriska identifieringscenter.

Kring de makabra raderna av påsar pågick febril aktivitet. Anhöriga som desperata av sorg försökte finna sina kära, journalister som försökte förmå sig att förmedla katastrofens följder, biståndsarbetare som organiserade efterarbetet, frivilliga som bistod där det behövdes.

Vid ett av uppsamlingsställena kör-

de en av de många flakbilarna in, fullsatt med utmattade män som arbetat i flera dygn med att samla in upphittade offer.

Hbl, 2 januari 2005. Khao Lak. Hey, hello. Hey.

Männen på bilflaket har nyss lastat av ytterligare fem kroppar på en av de otaliga liksamlingsplatser som finns längs vägen kring Khao Lak. Om- tumlad, efter att ha sett och luktat på

PHUKETS FLYGFÄLT. 26 november 2005.

Flera miljoner drabbade

- **För fem år sedan**, den 26 december 2004, åstadkom ett ovanligt kraftigt jordskalv norväst om Sumatra en 1200 km lång spricka i jordskorpan och som en följd av det en enorm flodvåg (en tsunami). Verkningarna drabbade 11 stater kring Indiska oceanen.
- **Enligt tillgängliga uppskattningar** dog närmare 250 000 personer – 80 procent av dem under den första timmen efter att tsunamin störtat in över land. Katastrofens följder berörde fem miljoner människor.
- **Omkring 3 000** finländare fanns i Thailand och omkring 800 i Sri Lanka då tsunamin kom. Av dem dog eller försvann 178, omkring 250 skadades. Dessutom fick betydligt fler svåra mentala men.
- **Från Norden** omkom 47 danskar, 84 norrmän och 554 svenskar.

PATONG BEACH. 30 december 2004.

plats efter plats med de oöverskådliga mängderna döda, vänder vi oss om då de ropar. De lyfter upp en smutsig docka med tovtigt hår och bundna händer och håller upp den mot oss. Dockan har samma färg som de döda kroppar som precis skymtat ur de tusentals likpåsarna utanför templet. Den är i all sin vidrighet förvillande lik ett dött barn.

Chocken slår luften ur mig med full kraft.

Synen, eller lukten av dödens många fält, kommer aldrig att försvinna för den som såg den totala förödelse vattenmassorna åstadkommit. Den djupa insikten om vilken oerhörd tragedi det var för så många fler än dem som, barmhärtigt nog, redan låg döda under en stekande thailändsk sol kommer inte heller att försvinna.

Det fanns många tragiska historier. Och det fanns många historier om gränslös medmänsklighet.

Bland alla historier hörde lokalbefolkningen till dem många minns. Thailändare som gav allt de hade och orkade beklaga alla västlänningarnas död, trots att de själva blivit av med alltting och förvisade upp till provisoriska tältbyar utan rinnande vatten eller mat – utan någon utsikt

att få ens en spillra av all den hjälp som sattes in på de sönderslagna turistorterna.

Hbl, 5 januari 2005.

Fiskarbyn Namkem (som betyder "salt vatten").

Det sorgliga mitt i hela det dammiga, smutsiga men ändå febrila arbetet med att försöka städa upp efter vågorna är att många av husen aldrig behöver byggas upp på nytt. Av byns drygt 5 000 invånare tog vägen åtminstone hälften, kanske fler.

Somchai Thavorn var den lilla fiskarbyns apotekare. Han har inget kvar, förutom husets stomme. Men likt de andra invånarna klagar han inte.

– Vi kan inte se tillbaka. Vi måste se framåt.

Turistorten Khao Lak ett tiotal kilometer längre bort pågår röjningsarbetet sedan flera dagar. I Namkem, och de tiotals andra byar längs den thailändska kusten som drabbats, är arbetet bara i sin början. Massorna som ska städas upp är oändliga. Just nu kärras bråtet bara bort och ingen vet ens vart det far.

Bland ruinerna har människorna samlat in det de hittat i gytjan. Kärn, gitarrer, kläder, album... Möjligheterna att ens tänka på att börja söka efter

de döda är obefintlig. Här finns inga västerländska likhunder som hjälper, utan byborna försöker lokalisera de döda kroppar med att först gå igenom var den kära kan ha varit då vägen kom och sedan räkna ut vart vattnets rörelser kan ha fört kroppen.

Omöjligheten är uppenbar. En av männen i byn hittades på en tio kilometer längre bort.

35-årige Boomtham Saeyow lyckades fly undan vägen. Han ramlade och slog ut sina tänder, men han klarade sig. Det gjorde inte hans sex personer stora familj.

– De var kvar i vårt hus. När vattnet for bort var de döda. Den första natten sov jag intill min döda familj. Mitt ena barn var tio månader gammalt.

Vi återvände till Thailand ett år senare. På turistorterna hade återuppbyggnaden redan tagit fart. I bergen och utanför turiststråken levde ortsbor kvar i provisoriska läger och misär. Biståndspengarna hade inte nått dem. Men de orkade fortfarande beklaga all den sorg som drabbat västlänarna, särskilt Finland och Sverige.

Kvar fanns också åtta av de finska poliserna i offeridentifieringsteamet, som arbetat i stort sett oavbrutet sedan de anlände, dagarna efter kata-

strofen. Arbetet var då på slutrakan och i tur att få åka hem var kvarlevorna av en elva år gammal flicka.

Hbl, 26 november 2005.

Phukets flygfält.

Något försenade sätter de fyra resliga poliserna i gång sitt arbete med en rutin som river en i själen. Det här arbetet har de gjort alltför många gånger förr.

Över läget, som ligger precis mellan det förödande hav därifrån vägen kom och flygfältet i Phuket, vilar en ordlös respekt fylld av sorg. I motsats till det svenska läget bredvid har de finska poliserna vidhållit att de personligen sköter sina döda från början till slut, trots att den här sista fasen inte egentligen ingår i deras uppgifter.

– Vi vill inte att det ska ske ett enda misstag. De anhöriga ska kunna vara säkra på att det är deras kära som kommer hem. Alla ska också behandlas lika oberoende av om de varit bland de första eller de sista som identifierats, säger chefen Ismo Kopra.

Han har under hela uppdraget dagligen antecknat vad som gjorts i ett svart vaxdukshäfte han kallar krigsdagbok. I slutet av november skriver han sidan 193 i sitt andra häfte och fler sidor fylls innan det är dags att åka hem från Thailand.

Från till den dag då poliserna får återvända till sina familjer pågår arbetet som vanligt. Fortfarande är nio finländare, knappt tjugo svenskar och tyskar, samt en dansk oidentifierade. Men tusen oidentifierade kroppar ligger kvar i de nerkylda uppsamlingsplatserna. De flesta av dem berättas vara thailändare eller illegala burmesiska arbetare, som ingen kanske någonsin kommer att sakna.

Thailändarna värdade redan efter katastrofen att turisterna inte ska överge dem. Och världen verkade höra dem.

I Thailand 2009 kan någon som aldrig såg katastrofens spår ha svårt att se att den någonsin ägde rum. Turistorterna sjöder, de förstörda hotellen har rest sig på nytt.

Tempelgården i Buang Mang är tom, med undantag av några ställningar där bilder från katastrofens månader hänger kvar – lite pinade av regnen som dragit över under de år som gått sedan dess.

Familjerna och alla som var där glömmes aldrig. Men livet går vidare.

Det är också så det måste vara.

TEXT **Jeanette Björkqvist**

09-1253 257, jeanette.bjorkqvist@hbl.fi

ARKIVFOTO **Hans Paul**